

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

STABSENHETEN

Handläggare:

Inger Willner, tfn 508 33 678

Malin Annergård, tfn 508 33 849

2007-04-16

SID 1 (6)

DNR 07-400/1088:1

pm

SAMBANDET MELLAN GRUNDSKOLEBETYG OCH GYMNASIEBETYG LÄSÅRET 2005/06

I. Inledning

I denna PM ges en kort bakgrund och kommentar till föreliggande rapport om sambandet mellan grundskolebetyg och gymnasiebetyg läsåret 2005/06 samt en redovisning av hur bedömaröverensstämningen har utvecklats på de kommunala grund- och gymnasieskolorna utifrån den statistiska modell som använts i undersökningen. Utbildningsförvaltningen vill också med denna PM redovisa vilka begränsningar som finns i undersökningen och framhålla att resultatet inte är en indikator på en skolas kvalitet och att resultatet bör tolkas med försiktighet. En sammanfattning av synpunkter på undersökningen som framkommit vid seminarier med skolledare och lärare som utbildningsförvaltningen anordnat under våren redovisas också här. Rapporten biläggs denna PM.

Utvärderingar och undersökningar som genomförts inom området bedömning och betyg bland annat av stadens skolinspektörer, har visat på brister i likvärdigheten i betygssättning och i bedömarkompetensen i stadens skolor och att det finns behov av kompetensutveckling och samverkan. Satsningar har därför gjorts bland annat inom projektet "Likvärdig bedömning och betygssättning" på kompetensutveckling av lärare inom bedömning och betyg och på att skapa förutsättningar för samverkan och dialog mellan lärare inom skolor och mellan skolor. Det finns dock ett fortsatt behov av samverkan och dialog mellan pedagoger kring bedömning och betyg. För att stödja skolorna och ge underlag till en sådan dialog har förvaltningen årligen tagit fram statistik om betygsutvecklingen mellan grundskola och gymnasieskola. I undersökningen studeras sambandet mellan meritvärdet på år 9 för eleverna på individnivå i stadens grundskolor och deras genomsnittliga gymnasiebetyg tre år senare. I rapporten redovisas utvecklingen för varje kommunal skola från och med läsåret 2001/02.

I årets studie ingår avgångselever vårterminen 2003, 3 622 elever, från samtliga grundskolor i Stockholm, 77 skolor, som också fått ett slutbetyg från en gymnasieskola

vårterminen 2006, sammanlagt 46 skolor. I studien har även de fristående skolorna för första gången inkluderats. Uppgifterna har hämtats från statistiska centralbyrån. Undersökningen har i år och föregående år genomförts av utrednings- och statistikkontoret på uppdrag av utbildningsförvaltningen.

2. Syfte med undersökningen

Syftet med undersökningen är främst att ge skolorna ett underlag till diskussioner inom och mellan skolor och reflektion kring bedömningskriterier och likvärdig betygssättning samt ett verktyg i skolornas arbete med kvalitetsutveckling och kvalitetsredovisning.

3. Metod

Statistisk metod för framtagande och bearbetning av uppgifterna redovisas i bilagd rapport under avsnittet "Statistisk bakgrund". I studien undersöks i kort sammanfattning sambandet (korrelationen) mellan elevs meritvärde i grundskolan år 9 och slutbetyget i gymnasieskolan tre år senare. Ett skattat slutbetyg beräknas och jämförs med det slutbetyg eleven faktiskt får. Skillnaden däremellan visar om grundskolan har gett lägre eller högre betyg än vad som borde ha varit fallet, utifrån elevens meritvärde. Sambandet undersöks även omvänt för att ge en indikation på om gymnasieskolorna tenderar att vara generösa eller restriktiva i betygssättningen. Jämförelsen mellan det skattade betyget och det faktiska betyget redovisas per skola, per gymnasieprogram och för ämnena matematik, engelska och svenska/svenska som andraspråk.

4. Begränsningar i undersökningen

Utbildningsförvaltningen vill betona att resultaten *inte* är indikator på skolornas kvalitet och att undersökningens resultat bör tolkas med försiktighet.

En statistisk metod är aldrig fullständig

Avsikten med undersökningen är att ge en samlad bild på hur betygsutvecklingen ser ut utifrån den statistiska modell som använts i denna studie och vara ett hjälpmedel för skolorna i deras diskussioner om betygssättning.

Fler faktorer påverkar skolornas betygsresultat

Vid tolkning av resultaten bör man ta hänsyn till en rad faktorer som påverkar skolornas betygsresultat, t.ex. elevsammansättning, undervisningens kvalitet, lärarnas kompetens och utbildning. Resultaten i rapporten skall alltså inte med automatik tolkas som att de skolor som kraftigt avviker sätter för höga eller låga betyg. Några påverkansfaktorer per grundskola och gymnasieskola redovisas i rapporten (tabellerna 11 och 12). Dessa har inte kunnat vägas in i de statistiska beräkningarna.

Gymnasieskolan är inte norm

Det är också viktigt att påpeka att slutbetyget i gymnasiet inte utgör norm för betygssättningen. I diskussioner som hållits om rapporten tidigare år har det förekommit att man drar slutsatsen att grundskolan alltid är den som sätter för höga betyg om eleverna inte får lika höga betyg i gymnasiet. En alternativ förklaring till att betygen i gymnasieskolan blivit sämre än förväntat skulle kunna vara att gymnasieskolan ibland

inte har förmått bemöta elevers behov som man gjort i grundskolan med högre andel lärare och stödresurser.

Alla elever ingår inte

När det gäller elevunderlaget ingår endast de elever som har fullföljt sina gymnasiestudier på ett nationellt program tre år efter avslutad grundskola i undersökningen. Elever som avslutat grundskolan vårterminen 2003 och blivit antagna till gymnasiet höstterminen 2003 men inte fått slutbetyg vårterminen 2006 ingår inte i studien. Elever som fått slutbetyg från gymnasiet 2006 men inte avslutat år 9 vårterminen 2003 ingår inte heller. Skolor som har färre än 10 elever har exkluderats i studien.

Studien ger inte en helt aktuell bild

Det bör observeras att det är en eftersläpning i resultaten för grundskolans del eftersom undersökningen speglar resultat tre år tillbaka i tiden. Eventuella förändringar i betygssättningen till följd av till exempel kompetensutveckling i betyg och bedömning senare än våren 2003 kan alltså inte märkas i resultaten.

5. Hur kan man använda undersökningen?

Variationer i betygssättning mellan skolor och program kan ändå till en del – med beaktande av de begränsningar som beskrivits ovan - kunna förklaras med skolornas olika värdering och tillämpning av betygskriterierna. Därför bör resultaten av undersökningen generellt kunna vara ett bra underlag för och incitament till en analys och diskussioner kring värderingar och hur betygskriterierna tillämpas på skolan. Resultaten bör också redovisas och analyseras i varje skolas kvalitetsredovisning.

6. Resultat av årets undersökning

Samband mellan betygen i grundskola och gymnasieskola

I rapporten redovisas sambandet mellan betygen i grundskola och gymnasiet med ett värde som kan variera mellan -1 och + 1, där minus respektive plus visar sambandets riktning och styrka. Undersökningen visar i likhet med tidigare år att sambandet mellan meritvärdet år 9 och det genomsnittliga slutbetyget i gymnasiet är starkt positivt, + 0,82. Starka samband finns också mellan varje grundskolas genomsnittliga avgångsbetyg i svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik och de genomsnittliga gymnasiebetygen i A-kurserna i dessa kärnämnen.

Avvikelser – tendens till restriktiv eller generös betygsättning

Varje grund- och gymnasieskola jämförs i undersökningen med övriga grund- och gymnasieskolor i Stockholm när det gäller betygsättningen. I rapporten illustreras vilka skolor som kan sägas ha en tendens till en mer generös eller restriktiv betygsättning. Om överensstämmelsen är total ska värdet enligt denna statistiska modell ligga på 0. Detta innebär för grundskolans del att om värdet ligger under 0 visar skolan en tendens till en mer generös betygsättning och om värdet ligger över 0 visar skolan en tendens till en mer restriktiv betygsättning. För gymnasieskolornas del gäller det omvända att om värdet ligger under 0 visar skolan en tendens till en mer restriktiv betygsättning och om värdet ligger över 0 visar skolan en tendens till en mer generös betygsättning.

Som framgår av redovisningen nedan har skolor som inte uppvisar större tendens till varken generös eller restriktiv betygsättning, d.v.s. vars värden avviker mindre än 0,4 från 0, blivit lägre läsåret 2005/06. Samtidigt har andelen grundskolor som avviker mycket, d.v.s. mer än 1 från 0, blivit successivt lägre under åren som undersökningen pågått. Bland gymnasieskolorna, där andelen skolor med högre avvikelse än 1 har varit mycket låg, har ingen större förändring skett under åren. Det sammanvägda måttet på avvikelse visar ändå på en positiv utveckling i bedömaröverensstämmelsen när den gäller den kommunala grundskolan. När det gäller gymnasieskolan är utvecklingen mer splittrad. Inom såväl grundskolan som gymnasieskolan är det något vanligare förekommande att visa tendens till generös än restriktiv betygsättning. Totalt sett visar dock gymnasieskolan lägre avvikelse än grundskolan, men resultatet har blivit marginellt sämre det sista läsåret.

Kommunal grundskola

	2005/06	2004/05	2003/04	2002/03	2001/02
<i>Totalt antal skolor</i>	48	48	48	47	47
<i>Andel skolor som inte uppvisar större tendens till varken generös eller restriktiv betygsättning (avviker mindre än 0,4 från 0)</i>	44 %	54 %	50 %	53 %	53 %
<i>Andel skolor med tendens till restriktiv betygsättning (+ 0,5 eller högre)</i>	25 %	15 %	23 %	19 %	19 %
<i>Andel skolor med tendens till mycket restriktiv betygsättning (+ 1,0 eller högre)</i>	4 %	4 %	6 %	11 %	11 %
<i>Andel skolor med tendens till generös betygsättning (-0,5 eller lägre)</i>	31 %	31 %	27 %	28 %	28%
<i>Andel skolor med tendens till mycket generös betygsättning (-1,0 eller lägre)</i>	8 %	10 %	15 %	11 %	13 %
<i>Total sammanvägd avvikelse</i>	0,63	0,67	0,75	0,73	0,74

Kommunal gymnasieskola

	2005/06	2004/05	2003/04	2002/03	2001/02
<i>Totalt antal skolor</i>	30	30	30	30	30
<i>Andel skolor som inte uppvisar större tendens till varken generös eller restriktiv betygsättning (avviker mindre än 0,4 från 0)</i>	63 %	70 %	60 %	67 %	73 %
<i>Andel skolor med tendens till restriktiv betygsättning (-0,5 eller lägre)</i>	17 %	13 %	13 %	13 %	10 %
<i>Andel skolor med tendens till mycket restriktiv betygsättning (- 1,0 eller lägre)</i>	0 %	3 %	0 %	0 %	3 %
<i>Andel skolor med tendens till generös betygsättning (+0,5 eller högre)</i>	20 %	17 %	27 %	20 %	17 %
<i>Andel skolor med tendens till mycket generös betygsättning (+ 1,0 eller högre)</i>	7 %	3 %	3 %	0 %	3 %
<i>Total sammanvägd avvikelse</i>	0,54	0,51	0,57	0,65	0,57

7. Reflektioner från seminarier

Utbildningsförvaltningen har inbjudit skolledare och lärare till seminarier vid tre tillfällen under mars 2007 för att diskutera resultaten från årets undersökning. Skolledare och lärare från kommunala och fristående grund- och gymnasieskolor, skolinspektörer och företrädare från central förvaltning deltog. Seminariedeltagarna fick ta ställning till frågeställningar kring begränsningar i modellen/undersökningen, om vikten av undersökningen samt användningsområden.

Begränsningar

Synpunkter som framkom var att det bör tydligt redovisas att alla elever inte är med i undersökningen, att det är viktigt att felkällor/bortfall anges och att det är en begränsning att man i materialet endast redovisar de tre behörighetsgivande ämnena. Betygsättning i praktiska och estetiska ämnen diskuteras aldrig. Det framfördes också att det är viktigt att analysera och problematisera resultaten och sanningshalten i dessa. Seminariedeltagarna framhöll vidare att resultaten inte ska ses som en rangordning av skolornas kvalitet utan ska tolkas med försiktighet.

Är undersökningen viktig?

Det framkom att man tycker att undersökningen är viktig förutsatt att begränsningarna i modellen lyfts fram. Det framfördes också att det finns alternativa och kompletterande metoder för att undersöka likvärdigheten i betygsättningen på skolorna, t.ex. att intervjua

elever i årskurs 1 på gymnasiet om de anser att deras kunskande räcker för att klara gymnasiestudier. Det finns exempel på skolor som gör detta.

Användningsområden

De närvarande deltagarna ansåg att undersökningen har betydelse som "bränsle" för diskussioner om bedömningskriterier inom och mellan skolor. Man anser att rapporten värdefull och till stor nytta i skolornas kvalitetsarbete och viktig för elevers rättssäkerhet och likvärdighet.

Andra synpunkter

Det framkom att det finns en förväntning på att Utbildningsförvaltningen ska ta ansvar för att frågor kring bedömning och betyg diskuteras och drivs vidare. Det är viktigt att arbetet i nätverk som bedrivits inom ramen för projektet "Likvärdig bedömning och betygssättning" får en fortsättning. Styrdokumentet ger både kommunen och rektor ansvar för att diskussionen kommer till stånd. Kommunen bör ta initiativ till detta och att detta även inbegriper de fristående skolorna. Det föreslogs att förvaltningen en dag om året samlar skolorna till en kvalitativ diskussion om betyg och bedömning.

Det framfördes också att det inte är självklart att det är fel bedömning och generositet som präglar höga värden på vissa grundskolor. Skolan kan ha utvecklat ett framgångsrikt sätt att möta dessa elever som möjligen inte gymnasieskolan förmått.

Närvarande skolinspektörer framförde att analysen av resultaten sällan eller aldrig diskuteras i skolornas kvalitetsredovisning och att det är viktigt att analysera och reflektera över resultaten i undersökningen.
